

Ростока М. Л. Особенности формирования профессиональной компетентности будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных в условиях информатизации профтехобразования

В статье сосредоточено внимание на особенностях формирования профессиональной компетентности будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных в условиях информатизации профтехобразования.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, учетчик по регистрации бухгалтерских данных, информатизация образования, педагогические условия.

Rostocka M. L. Features of Formation of Professional Competence of Future Accounting Clerk for Registration of Accounting Data in the Information of Vocational Training

The article focuses on the peculiarities of of formation of the professional competence oriented accounting clerks for recording accounting data of informatization requirements for vocational training.

Key words: professional competence, vocational-technical education, computerization of education, accounting clerk, pedagogical conditions.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 378.147:811.111

С. В. Руда

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ
АНГЛІЙСЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З
ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ**

На порозі нового сторіччя Україна в силу історичних реалій виходить на міжнародну арену і звідси виникають потреби в інформаційному обміні, які колосально зросли в українській науково-технічній інтелігенції, у тому числі у роботі з Інтернетом, використовуючи англійську мову. Має місце розвиток лінгводидактики як науки і поява в ній нових підходів, що зміщують акценти з метою навчання іноземної мови з загальноосвітніх, розвиваючих, виховних на більш прагматичні і соціально-значимі для сучасного мобільного суспільства. Саме зараз ми спостерігаємо особистісну зацікавленість майбутніх фахівців в оволодінні іноземною мовою як засобом навчання, що забезпечує безперервність освіти і самоосвіти для досягнення життєвого успіху в новій Україні.

Якщо ми простежимо вплив різних видів мовленнєвої діяльності (МД) на долю людини, починаючи з дитячих років, то знайдемо, що в сучасному суспільстві цей вплив нерівнозначний. Перший вид МД, яким опановує дитина – слухання, потім чи майже одночасно – говоріння. Потім читання, письмо. Навіть рідною мовою оволодіння цими видами МД є поворотним у долі людини: вона стає в ряди освічених людей. З плином століть роль говоріння тільки зростає. Для нашого сучасника вміння грамотно висловити власну думку відіграє велику роль. Крім того, з розвитком таких засобів масової комунікації як Інтернет, професійна інформація (онлайн конференції, вебінари, доповіді) лише освіченій людині, оратору стає доступним спілкування за допомогою технологій XXI століття.

На думку методистів, таких як Г.М. Уайзер, В.А. Скалкін, Ю.І. Пассов слід більшу увагу приділяти не тільки формуванню навичок правильного письма, діалогічного мовлення чи читання, а й розвивати навички монологічного мовлення. В.А. Бухбіндер, І.В. Самойлюкевич вважають професійно спрямований монолог соціально-психологічною основою професійно спрямованого спілкування, так як він служить переданню і розповсюдженню професійних знань.

Іншомовне монологічне мовлення – складова частина в загальній системі діяльності фахівця на виробництві чи в науці. Якщо ми узагальнимо, то це спілкування іноземною мовою в інтересах професії. Таке говоріння обумовлюється потребами особистості в одержанні нової професійної інформації, потребами самоосвіти і навчання, пізнавальними потребами. В нашій роботі ми досліджуємо особливості навчання майбутніх інженерів професійно-орієнтованого англійського монологічного мовлення.

Об'єкт дослідження – процес організації професійно-орієнтованого англійського монологічного мовлення студентів початкового ступеня немовного ВНЗ.

Предмет дослідження – особливості навчання майбутніх інженерів професійно-орієнтованого англійського монологічного мовлення.

Мета дослідження полягає в розробці процедури вправління для професійно-орієнтованого англійського монологічного мовлення на основі автентичного англійського тексту на початковому етапі немовного ВНЗ.

Завдання дослідження:

- дослідити зміст і особливості навчання англійського монологічного мовлення на початковому етапі немовного ВНЗ;
- визначити характер навичок і вмінь, необхідних студентам для навчання різним видам говоріння на початковому етапі немовного ВНЗ;

- відібрати змістовий та логіко-композиційний матеріал для розвитку професійно-орієнтованого англійського монологічного мовлення на початковому етапі ВНЗ.

Методи дослідження:

- теоретичний аналіз методичної, дидактичної літератури з проблеми дослідження;
- емпіричні педагогічні спостереження, аналіз результатів діяльності студентів, бесіди зі студентами початкового ступеня немовного ВНЗ та викладачами англійської мови.

Наукова новизна дослідження полягає в систематизуванні та науковому обґрунтуванні психолого-педагогічних умов і шляхів реалізації процесу навчання професійно-орієнтованого англійського монологічного мовлення, виділення особливостей навчальної діяльності студентів та викладачів в умовах когнітивно-комунікативного підходу до навчання англійської мови професійного спрямування.

На початок XXI століття комунікативні компетенції кожної людини стали незамінним засобом міжнародного спілкування як в усній, так і в писемній формі. Настав час, коли українське суспільство відчуло гостру потребу у фахівцях різних галузей, які б активно володіли бодай однією з поширених у світі мов, ефективно послуговувалися нею для обміну інформацією, для встановлення професійних контактів, для досягнення порозуміння в діалозі культур. Тому, саме якісна підготовка майбутніх фахівців зможе сприяти вирішенню проблеми мовного бар'єру. Важливим фактором є те, що під час навчання студенти повинні не тільки засвоїти безліч інформації професійного характеру, але й вміти поділитися своїми знаннями з іншими фахівцями (іноземними співробітниками).

Навчання англійському монологу майбутніх програмістів є вдалим підґрунтям для подальшої співпраці вітчизняних фахівців з іноземними. Під час навчання у студентів формуються не лише навички говоріння, але й значною мірою розширюється словниковий запас, вирази набувають професійно-орієнтованого значення. Метою навчання монологічного мовлення є формування в студентів (майбутніх програмістів) вмінь правильно, логічно і послідовно, комунікативно вмотивовано користуватися засвоєним мовним матеріалом для вираження своїх думок. Монологічна форма мовлення виступає в чистому вигляді лише в певних видах діяльності, наприклад: промова доповідача, виступ на конференції, симпозіумі та ін. Розуміється, що майбутній фахівець (програміст) повинен вільно володіти англійським монологічним мовленням.

Монологічне мовлення - це мова однієї особи, що висловила в більш-менш розгорнутій формі свої думки, наміри, оцінку подій [2, с. 143]. Одним із завдань, яку висуває програма вищої школи з іноземної мови, є навчання монологічного мовлення. Метою навчання є формування умінь монологічного мовлення, під якими розуміються

вміння комунікативно - мотивовано, логічно послідовно і складно, досить повно і правильно в мовному відношенні викладати свої думки в усній формі.

В теперішній час у вищих технічних навчальних закладах навчання монологічного висловлення не завжди приділяється достатньо уваги. Така позиція видається помилковою, оскільки саме цей аспект навчання дисциплінує мислення, вчить логічно мислити і відповідно будувати своє висловлювання таким чином, щоб довести свої думки до слухача. Монолог є такою формою мови, коли її вибудовує одна людина, самостійно визначаючи структуру, композицію і мовні засоби. Монологічне мовлення може носити репродуктивний і продуктивний характер. Перед вищою школою ставиться завдання розвитку подальшого, вже професійно орієнтованого, мовлення студентів (майбутніх програмістів).

Монологічне мовлення, як і діалогічне, повинно бути ситуативно-обумовленим і, як стверджують психологи [4, с. 73], мотивованим, тобто у студента має бути бажання, намір повідомити щось іноземною мовою. Ситуація є для монологу початковим етапом, завдяки якій студент створює власне середовище - контекст. Тому, монолог є контекстним явищем, на відміну від діалогу і полілогу, які знаходяться у залежності від ситуації.

Монологічне мовлення виконує такі комунікативні функції:

1) інформативну - повідомлення інформації про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;

2) впливову - спонукання до дії чи попередження небажаної дії, переконання щодо справедливості чи несправедливості тих чи інших поглядів, думок, дій, переконань;

3) експресивну (емоційно-виразну) - використання мовленнєвого спілкування для опису стану, в якому знаходиться той, хто говорить для зняття емоційної напруженості;

4) розважальну - виступ людини на сцені чи серед друзів для розваги слухачів (наприклад, художнє читання, розповідь у неофіційній бесіді).

Для вищої школи найбільш актуальною є інформативна функція монологічного мовлення. Для кожної з перерахованих вище функцій монологічного мовлення характерні свої мовні засоби вираження й особливі психологічні стимули.

У психологічній літературі відзначається, що в порівнянні з діалогічною промовою, монологічна мова є більш складною і важкою. Вона вимагає від мовця вміння зв'язно і послідовно викладати свої думки, висловлювати їх в чіткій і виразній формі. При оволодінні монологічним мовленням іноземною мовою ці труднощі значно ускладнюються у зв'язку з тим, що студенти не володіють вільно мовними засобами, які необхідні для вираження думки.

Оволодіння монологічною мовою, як відомо, викликає певні труднощі, які існують і в рідній мові – це одночасне здійснення змістової та мовної програми. Для того, щоб промовець, міг чітко і зв'язно будувати своє висловлювання, щоб це мовленнєве ціле вимовлялося без зупинок між реченнями, одночасно з вимовою речення повинно бути упередження наступного [3, с. 23]. Формувати таке висловлювання не просто ще й з інших причин. Це обмежений об'єм програмового матеріалу, обмежені часові можливості спілкування іноземною мовою, індивідуальні особливості студентів та викладача, їх лінгвістичний досвід на рідній та іноземній мовах [1, с. 35]. Монологічне мовлення характеризується певними комунікативними, психологічними і мовними особливостями, які вчитель має враховувати у процесі навчання цього виду мовленнєвої діяльності.

Щодо комунікативних особливостей, то монологічне мовлення виконує такі функції:

- інформативну – повідомлення інформації про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;
- впливову – спонукання до дії чи попередження небажаної дії, переконання щодо справедливості чи несправедливості тих чи інших поглядів, думок, дій, переконань;
- експресивну (емоційно-виразну) – використання мовленнєвого спілкування для опису стану, в якому знаходиться той, хто говорить, для зняття емоційної напруженості;
- розважальну – виступ людини на сцені чи серед друзів для розваги слухачів.

Залежно від комунікативної функції та характеру логіко-синтаксичних зв'язків між реченнями розрізняють такі основні типи монологічних висловлювань: опис, розповідь і роздум (міркування).

При навчанні студентів монологу-опису необхідно формувати такі навчальні вміння:

- 1) вміння зацікавити слухачів описуванним об'єктом;
- 2) вміння мобілізувати увесь свій життєвий досвід, пов'язаний з описуванним об'єктом;
- 3) вміння послідовно описувати об'єкт від загального до часткового;
- 4) вміння давати суб'єктивну оцінку якимось описуваному об'єкту;
- 5) вміння робити висновок [5, с. 24-30].

Для майбутніх програмістів монолог-розповідь є одним з найголовніших видів мовленнєвої діяльності. Монолог-розповідь є динамічним типом монологічного висловлювання, в якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій чи станів. Дійсність сприймається у процесі її розвитку та зміни в хронологічній (часовій) послідовності.

Для розвитку навичок англійського монологічного мовлення доцільно використовувати (під час самостійної підготовки) засоби навчання, основною метою яких є процедура вправлення на основі автентичного англійського тексту, конвертованого в аудіозапис. Мова йде про Інтернет-ресурс Spoken Text. Програма предназначена для створення середовища, яке дозволяє перевірити правильність власної вимови слів, фраз, словосполучень, речень і т.п. Spoken Text дозволяє швидко конвертувати текст в мову. Програма містить більш ніж десять варіантів інтерпретації мови від її носіїв, що дає впевненість у коректному запам'ятовуванні. Таким чином, студент (майбутній програміст) має можливість завантажити будь-який текстовий документ (професійно-орієнтований) та одержати через деякий час його у форматі mp3. Для розвитку монологічного англійського мовлення Spoken Text є невід'ємливою складовою процесу навчання, особливо під час самостійної підготовки.

При навчанні студентів такому виду монологу необхідно формувати такі навчальні вміння:

- 1) вміння привернути увагу до своєї розповіді;
- 2) вміння спланувати розповідь і почати її;
- 3) вміння розповідати історію в хронологічному порядку;
- 4) вміння розповісти оповідання в нехронологічній послідовності, щоб надати розповіді таємничий характер або ввести в нього детективні елементи;
- 5) вміння прикрашати розповідь, робити її більш живою;
- 6) вміння висловлювати свою точку зору і дати оцінку подіям, які відбуваються;
- 7) закінчити розповідь.

Монолог-міркування спирається на умовиводи як процес мислення, в ході якого на основі вихідної тези/судження чи декількох тез/суджень робиться висновок. Оскільки у процесі роздуму завжди вирішується якась проблема, то вона і є об'єктом роздуму. Для роздуму характерний причинно-наслідковий зв'язок між реченнями.

Для розвитку навичок мовлення треба, щоб студенти розмовляли частіше та щоб в психологічному плані мовлення наближалось до природного. А цього досягти дуже важко через умови, які складаються в аудиторії та не завжди стимулюють мовлення студентів під час заняття. По-перше, студенти весь час почувають обмеженість свого іншомовного словника, недостатнє володіння граматичними формами, і це затримує їх бажання говорити; по-друге, студентам важко вийти за межі реальних навчальних ситуацій, в яких вони перебувають, і говорити на теми, нав'язані їм особливостями мовного матеріалу, який вони вивчають; по-третє, студентів сковує те, що форму і зміст їх висловлювань критично оцінюють викладач і одногрупники.

Державний освітній стандарт з іноземної мови передбачає оволодіння такими типами монологу:

- 1) коротке повідомлення,
- 2) розповідь,
- 3) опис,
- 4) розмірковування/переконання.

З мовної точки зору монологічне мовлення характеризується структурною завершеністю речень, відносною повнотою висловлювання, розгорнутістю та різноструктурністю фраз. Крім того, монологічному мовленню властиві досить складний синтаксис, а також зв'язність, що, як було вже згадано, передбачає володіння мовними засобами міжфразового зв'язку. Такими засобами виступають лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця та часу (так звані адвербіалії), артиклі тощо.

Отже, щоб досягти ефективності навчання монологічного мовлення, потрібно створити всі необхідні для цього умови, зацікавити студентів, створити таку атмосферу, щоб майбутні фахівці не звертали увагу на перелічені вище недоліки.

Список використаної літератури

1. **Богданова О.С.** Логико-коммуникативные программы при обучении монологическому высказыванию // Иностранные языки. – 1988. – № 5. – С. 35 – 43.
2. **Гальскова Н.Д.** Сучасна методика навчання іноземних мов. Посібник для вчителя. – М. : Аркто, 2000. – С. 143 – 149.
3. **Жинкин Н.И.** Речь как проводник информации. – М. : «Наука», 1982. – С. 157.
4. **Настільна** книга викладача іноземної мови. Довідковий посібник, 4-е видання, стереотипне. – Мінськ : «Вишэйшая школа», 1998. – С. 70 – 82.
5. **Пассов Е.И.** Урок иностранного языка в средней школе. – 2-е изд., дораб. – М. : Просвещение, 1988. – 223 с.

Руда С. В. Особливості навчання майбутніх програмістів англійського монологічного мовлення з використанням Інтернет-ресурсів

Стаття присвячена проблемам використання мережі Інтернет для навчання монологічного мовлення англійською мовою на початковому ступені у вищому навчальному технічному закладі (ВНТЗ). Для майбутніх програмістів монолог-розповідь є одним з найголовніших видів мовленнєвої діяльності. Монолог-розповідь є динамічним типом монологічного висловлювання.

Ключові слова: комунікативна компетентність, технічний заклад, мережі інтернет, майбутній програміст, монолог.

Рудая С. В. Особенности обучения будущих программистов английской монологической речи с помощью Интернет-ресурсов

Статья посвящена проблемам использования сети Интернет для обучения диалогическому разговору на английском языке на начальной

ступени в высшем учебном техническом заведении (ВНТЗ). Для будущих программистов монолог-рассказ является одним из основных видов речевой деятельности. Монолог-рассказ есть динамическим типом монологического высказывания.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, техническое заведение, сеть интернет, будущий программист, монолог.

Ruda S. V. The Learning Peculiarities of Future Programmers Monologue Speech with the Help of Internet Resources

The article deals with problems of the Internet for learning dialogical conversation in English at the primary level in higher education technical school. For the future programmers monologue-story is one of the main types of speech activity. Monologue-story is the dynamic type of monological utterance.

Key words: communicative competence, technical institution, network, future programmer, monologue.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.

УДК 378.147:811.111

О. С. Шаблій

**ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ГРАМАТИКИ ДЛЯ
НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ
ВУЗІВ**

У сучасному суспільстві зростає роль інтернаціонального виховання. Зараз, як ніколи, необхідно, щоб люди володіли іноземними мовами. Одним із аспектів вивчення іноземної мови є граматики. У навчанні іншомовному говорінню граматики займає важливе місце, це свого роду каркас, на якому базується лексика. Багато європейських педагогів говорять про те, що освітні й розвиваючі цілі в навчанні не бувають досягнуті в силу того, що студенти при вивченні традиційних грамастик іноземної мови, згідно з численними спостереженнями, не розуміють ні практичної значимості вивчення граматичних термінів і понять, ні цілей граматичного аналізу. Тому дуже важливим є в цей час використання комунікативного підходу при вивченні граматики.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що граматична навичка є невід'ємною частиною всіх видів мовної діяльності, формування, удосконалювання й розвиток яких і є основним завданням навчання іноземним мовам. Успішне оволодіння іноземною мовою відбудеться тільки в тому випадку, якщо організувати навчальний процес